

דף מקורות ללימוד בית מדרשי –

'והיה דן את כל האדם לכף זכות' – התשובה כתהליך לקיחת אחריות

1. הלכות תשובה, פרק א' הלכה א'

"כל מצות שבתורה, בין עשה בין לא תעשה, אם עבר אדם על אחת מהן, בין בזדון בין בשגגה, כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני האל ברוך הוא, שנאמר: "איש או אשה כי יעשו וגוי והתודו את חטאתם אשר עשו".

כיצד מתודין? אומר: 'אנא השם, חטאתי, עויתי, פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך, והרי נחמתי ובושתני במעשי, ולעולם איני חוזר לדבר זה.' "

- מהם הדגשים ביחס לתהליך התשובה העולים בהלכה א' מהלכות תשובה של הרמב"ם?
- אילו תחושות מעלה תהליך הוידוי?

2. מסכת קידושין דף מ' ע"ב

ת"ר לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי: עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות. עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה, שנאמר (קהלת ט, יח) "וחוטא אחד יאבד טובה הרבה" בשביל חטא יחידי שחטא אובד ממנו טובות הרבה.

רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: לפי שהעולם נידון אחר רובו, והיחיד נידון אחר רובו, עשה מצוה אחת אשריו - שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות. עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה.

- מהי תודעת החיים שמבקשת הברייתא לחדד עבור האדם? מה תודעה זו אומרת ביחס לתהליך התשובה?
- נסה לעמוד על ההבדלים שבין קבלת אשמה לבין קבלת אחריות? איזה תהליך מחדדת יותר הברייתא?

3. רבי חיים מצאנז (מתוך אור הגנוז, מרסין בובר):

כְּשֶׁהֵייתִי צָעִיר לְיָמַי, סָבוֹר הֵייתִי שְׂאֲחִזִיר אֶת כָּל הָעוֹלָם לְמוֹטָב. כְּשֶׁהִתְבַּגַּרְתִּי, יָדַעְתִּי כִּי יִהְיֶה לִי דַי אִם אֲחִזִיר לְמוֹטָב אֶת אֲנָשֵׁי עִירִי בְּלֶבֶד. יִגְעַתִּי יָמַי רַבִּים, וְלֹא עָלָה הַדָּבָר בְּיָדִי. לְאַחַר מִכּוֹן אֲמַרְתִּי, לְפָחוֹת יֵשׁ בִּי הַכֹּחַ לְקַבֵּעַ אֶת אוֹרְחוֹת הַחַיִּים שֶׁל מְשֻׁפְּחָתִי וּבְנֵי בֵיתִי. עָתָה מְשֻׁזְקָנֹתַי רְצוּנִי לְתַקֵּן אֶת נַפְשִׁי, שְׂאֲעֻבֵד אֶת הַשֵּׁם בְּאַמְתּוֹ. וְהִנֵּה גַם דָּבָר זֶה עָדִין לֹא הִצְלַחְתִּי לְהוֹצִיא אֶל הַפֶּעַל.

- האם לדעתך הסיפור מייצג תהליך של קבלת אחריות או קבלת אשמה? מדוע?
- כיצד יכול להשפיע סיפור זה על האופן שבו נתייחס למאבקים לגיטימיים בין קבוצות בחברה?

4. הלכות תשובה לרמב"ם, פרק ב' הלכה י':

אָסוּר לְאָדָם לְהִיּוֹת אֲכֹזְרִי וְלֹא יִתְפַּיֵס, אֲלֵא יְהֵא נוֹחַ לְרָצוֹת וְקִשָּׁה לְכַעַס. וּבִשְׂעָה שְׂמִמְבֻקָּשׁ מִמֶּנּוּ הַחוּטָא לְמַחֵל, מוֹחֵל בְּלֵב שְׁלֵם וּבִנְפֶשׁ חֲפָצָה. וְאֶפְלוּ הַצָּר לוֹ וְחָטָא לוֹ הַרְבֵּה - לֹא יִקָּם וְלֹא יִטָּר, וְזֶהוּ דִּרְכָם שֶׁל זָרַע יִשְׂרָאֵל וְלָבָם הַנֶּכּוֹן (שם, פרק ב', הלכה י').

- מדוע מכניס הרמב"ם את חובת הסליחה בתוך הלכות תשובה? מה הקשר בין התשובה לבין הסליחה?

5. בבלי תענית, דף כ"ה ע"ב:

שׁוֹב מַעֲשֵׂה בְר' אֲלִיעֶזֶר שִׁירַד לִפְנֵי הַתִּיבָה וְאָמַר עֶשְׂרִים וָאַרְבַּע בְּרֻכּוֹת וְלֹא נַעֲנָה,

יָרַד רַבִּי עֲקִיבָא אַחֲרָיו וְאָמַר: "אֲבִינוּ מַלְכֵנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֲלֵא אַתָּה, אֲבִינוּ מַלְכֵנוּ! לְמַעַן רַחֵם עֲלֵינוּ" וִירְדוּ גִשְׁמִים

הוּוּ מִרְנָנִי רַבְנָן (= הַתְּחִילוּ לִזְלוֹל)

יִצְתָה בַת קוֹל וְאָמְרָה: לֹא מִפְּנֵי שְׁזָה (רַבִּי עֲקִיבָא) גְדוֹל מִזָּה (רַבִּי אֲלִיעֶזֶר)

אַלֵּא שְׁזָה (= רַבִּי עֲקִיבָא) מַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו וְזֶה אֵינוֹ מַעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו.

- מה ההבדל בין התפילה של רבי אליעזר לתפילה של רבי עקיבא?
- מה מלמדת אותם הבת קול?
- מה לדעתכם הכוונה בביטוי: "מעביר על מידותיו"? באיזה אופן יתבונן בעולם אדם המעביר על המידותיו?
- כיצד ניתן להיות 'להעביר על מידותינו' גם במרחב הציבורי? נסה להשתמש בדוגמא מתוך העולם שלך!

6. רבי נחמן מברסלב, ליקוטי מהור"ן, תורה רפ"ב:

דע כי צריך לדון את כל אדם לכף זכות, ואפילו מי שהוא רשע גמור, צריך לחפש ולמצוא בו איזה מעט טוב, שבאותו המעט אינו רשע, ועל ידי זה שמוצא בו מעט טוב, ודן אותו לכף זכות, על ידי זה מעלה אותו באמת לכף זכות, ויוכל להשיבו בתשובה."

• כיצד ניתן להביא אדם לכדי תשובה ע"פ רבי נחמן?

כיצד ניתן לתרגם את דבריו למישור החיים הציבוריים?

למשוב לחצו כאן